

III.

Aktualizovaný program podpory environmentálních technologií v České republice

1 ÚVOD

Dokument představuje aktualizaci Programu podpory environmentálních technologií v České republice, který byl schválen usnesením vlády č. 181, ze dne 22. února 2006. Program podpory environmentálních technologií v ČR byl zpracován na základě Sdělení Evropské komise „Zpráva o implementaci Akčního plánu na podporu environmentálních technologií v roce 2004“ ze dne 27. ledna 2005, který doporučoval členským státům přijmout národní programy implementace Akčního plánu na podporu environmentálních technologií (Environmental Technologies Action Plan, dále jen „ETAP“).

Rozvoj environmentálních technologií je jedním z významných faktorů ekonomického růstu v souladu s principy udržitelného rozvoje. Cílem aktualizovaného národního programu ETAP (dále jen „Aktualizovaný program“) je stimulovat další vývoj a širší zavádění environmentálních technologií a podporovat rozvoj a komerční využívání technologických inovací směřujících k podpoře ekonomického růstu za současného omezení tlaku na přírodní zdroje a zlepšení kvality životního prostředí („eko-inovací“).

Aktualizovaný program navrhuje prioritní opatření na čtyřech úrovních:

Opatření vyžadující změnu legislativy (zákony)

Opatření vyžadující souhlas vlády (podzákonné normy, usnesení vlády)

Opatření vyžadující dohodu mezi dvěma či více ministerstvy

Opatření v kompetenci Ministerstva životního prostředí

Řada z navrhovaných opatření přispěje také ke zmírnění dopadů aktuální ekonomické recese.

2 DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Environmentální technologie

Environmentální technologie je obecně definována jako technologie, jejíž dopady na životní prostředí jsou nižší, než je tomu u technologie v ostatních parametrech srovnatelné.

Návazně lze definovat průmysl environmentálního zboží a služeb (eko-průmysl) jako aktivity produkující zboží a služby, jejichž cílem je měřit, zabránit, limitovat, minimalizovat nebo napravovat škody na životním prostředí v oblasti klimatu, vody, ovzduší a půdy stejně jako problémy, které se týkají kontaminovaných míst, odpadů, hluku a ekosystémů.

Z praktických důvodů je vhodné rozlišovat mezi environmentálními technologiemi první generace (primárními) a environmentálními technologiemi druhé generace (sekundárními). Environmentální technologií první generace (tzv. „end-of-pipe“, tj. koncovou technologií) je technologie, jejímž jediným nebo hlavním účelem je snížení dopadů již vzniklého znečištění či odpadů na životní prostředí, je tedy aplikována na konci výrobního procesu (např. čistírny odpadních vod nebo odsiřovací zařízení v elektrárnách či velkých teplárnách). Environmentální technologie první generace je provozována buď samostatně (čistírna městských odpadních vod) nebo je součástí většího technologického celku (odsiřovací zařízení). Vývoj a aplikace environmentálních technologií první generace jsou z rozhodující části vyvolány nutností dodržet právními předpisy stanovené povinnosti. Environmentální technologie první generace lze zcela jednoznačně definovat.

Environmentální technologií druhé generace je technologie primárně sloužící k výrobě materiálního statku nebo k zajištění služby, která však má v porovnání se srovnatelnou technologií zřetelně menší dopady na životní prostředí. Vývoj a aplikace environmentálních technologií druhé generace jsou také silně motivovány požadavky právních předpisů, oproti technologiím první generace však zde hrají větší roli také motivy ekonomické (účinnější využívání materiálových a energetických vstupů). V případě environmentální technologie druhé generace může být její jednoznačná definice v některých případech obtížná.

Nejlépe definovanou a právními předpisy zakotvenou kategorií environmentálních technologií jsou „nejlepší dostupné techniky“ (dle ustanovení § 2, písmeno f) zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci, v platném znění, se nejlepšími dostupnými technikami rozumí nejučinnější a nejpokročilejší stadium vývoje technologií a činností a způsobů jejich provozování, které ukazují praktickou vhodnost určitých technik navržených k předcházení, a pokud to není možné, tak k omezování emisí a jejich dopadů na životní prostředí).

Na úrovni EU jsou nejlepší dostupné techniky (BAT – Best Available Techniques) pro vybrané průmyslové a zemědělské aktivity definovány a kvantifikovány prostřednictvím referenčních dokumentů (BREF – Best Available Technique Reference Document).

V návrhu nové směrnice o průmyslových emisích, která zahrne a nahradí stávající směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/1/ES o integrované prevenci a omezování znečištění (IPPC), je zvažováno posílení závaznosti a účinnosti BAT a příslušných BREF v procesu vydávání integrovaných povolení.

Pro účely hodnocení a posuzování jednotlivých konkrétních environmentálních technologií je nezbytné brát v potaz celý životní cyklus (LCA – Life Cycle Assessment), což je nejobektivnější dostupné kritérium pro posouzení environmentálních dopadů konkrétní technologie, výrobku či služby.

Eko-inovace

Eko-inovace je speciálním případem obecné inovace, kterou lze pro účely tohoto Aktualizovaného programu definovat jako „proces, ve kterém vznikají a transformují se nové znalosti do užitečných výrobků, služeb a technologií určených pro národní i mezinárodní trhy, což vede nejen k vytvoření ekonomických hodnot, ale také přispívá k vyšší kvalitě života“¹.

Eko-inovace je obecně definována jako jakákoliv forma inovace mající za cíl významný a demonstrovatelný pokrok vzhledem k cíli udržitelného rozvoje tak, že jsou sníženy dopady na životní prostředí nebo je dosaženo mnohem účinnější a odpovědnější využití přírodních zdrojů včetně energie².

Většina členských zemí OECD začíná eko-inovace považovat za prostředek pro dosažení environmentálních cílů a pro zvyšování konkurenceschopnosti domácích firem. Eko-inovace vytváří nové příležitosti pro podnikání prakticky ve všech oborech hospodářské činnosti – v energetice, stavebnictví, průmyslu, dopravě a logistice, zemědělství, potravinářství, cestovním ruchu, těžebním průmyslu a i v ochraně životního prostředí (odpadové a vodní hospodářství). OECD (2007) kromě těchto oblastí očekává významné eko-inovace i v “zelené” chemii, která je založena zejména na biotechnologiích a biomase, a v zachycování a ukládání oxidu uhličitého ze spalovacích procesů (CCS – Carbon Capture and Storage).

Předmětem eko-inovace tak mohou být stávající i nově vyvíjené environmentální technologie první i druhé generace.

¹ Council on Competitiveness (2004), *21th Century Innovation Working Group Final Report, Innovation – The new reality for national prosperity. National Innovation Initiative, Washington DC.*

² OECD (2007) *Innovation and Growth: Rationale for an Innovation Strategy, OECD Paris*

3 HORIZONTÁLNÍ VAZBY

3.1 EXISTUJÍCÍ AKTIVITY V RÁMCI EVROPSKÉ UNIE

Na úrovni Evropské unie je agenda zaměřená na podporu eko-inovací soustředěna především v rámci Akčního plánu na podporu environmentálních technologií (Environmental Technology Action Plan, ETAP). Hlavním cílem ETAP je odstranit překážky vývoje a zavádění environmentálních technologií, přičemž za jednu z klíčových cest k dosažení tohoto cíle je považována podpora eko-inovací včetně podpory přístupu malých a středních inovativních firem k rizikovému kapitálu. ETAP stanovuje požadavky směrem k členským státům EU s cílem zvýšit podporu eko-inovací mj. prostřednictvím národních programů určených obecně k podpoře výzkumu a vývoje, případně prostřednictvím dalších nástrojů, např. finančních. Více či méně explicitně deklarovaná podpora eko-inovací je pak předmětem řady dalších programů na úrovni Evropské unie, aktuálně např. program Eco-innovations v rámci EU Competitiveness and Innovation Programme³.

3.2 EXISTUJÍCÍ INOVAČNÍ POLITIKY V ČR

Základním dokumentem je Národní inovační strategie České republiky, schválená usnesením vlády č. 270 z 23. března 2004. V návaznosti na tuto strategii byla usnesením vlády č. 851 ze dne 7. července 2005 schválena Národní inovační politika na léta 2005 až 2010, stanovující 4 strategické cíle:

- Posílit výzkum a vývoj jako zdroj inovací,
- Vytvořit funkční spolupráci veřejného a soukromého sektoru,
- Zajistit lidské zdroje pro inovace,
- Zefektivnit výkon státní správy ve výzkumu, vývoji a inovacích.

Stanovené cíle se promítly do řady pozdějších programových dokumentů jak v oblasti výzkumu a vývoje (zejména Národní program výzkumu II a resortní programy výzkumu a vývoje), tak v oblasti hospodářské politiky státu (např. Operační program Podnikání a inovace) a aktuálně se částečně promítly také do souboru „protikrizových“ opatření.

V současné době je Radou vlády pro výzkum a vývoj předložen k veřejné diskusi návrh Národní politiky VaVaI 2009 – 2015.

³ http://ec.europa.eu/environment/etap/ecoinnovation/index_en.htm

4 STRUČNÁ ANALÝZA AKTUÁLNÍHO STAVU A PŘEHLED HLAVNÍCH PROBLÉMŮ

4.1 ENVIRONMENTÁLNÍ TECHNOLOGIE

Období samostatné existence ČR lze z hlediska aplikace environmentálních technologií rozdělit do dvou období. Do roku 2000 vlivem nutnosti dodržet požadavky nových právních předpisů k ochraně životního prostředí zcela jednoznačně převažovaly technologie první generace (odprášení, odsíření a denitrifikace elektráren a velkých tepláren, výstavba velkých čistíren odpadních vod, výstavba či rekonstrukce skládek odpadů). Po roce 2000 narůstá podíl technologií druhé generace, což do značné míry souvisí s investičním cyklem stávajících technologických celků i s investicemi do nově budovaných technologických celků. K rozšíření aplikace environmentálních technologií výrazně přispěla také implementace nového zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci, v jejímž rámci byly z hlediska nejlepší dostupné techniky posouzeny stávající technologie u více než tisícovky nejvýznamnějších průmyslových a zemědělských podniků a stanoveny environmentální požadavky u zařízení nově budovaných.

Z kvantitativního hlediska lze situaci v oblasti aplikace environmentálních technologií posoudit především pomocí statisticky sledované položky „celkové investice na ochranu životního prostředí“, členěné do následujících podpoložek: Ochrana ovzduší a klimatu, nakládání s odpadními vodami, nakládání s odpady, ochrana a sanace půdy, podzemních a povrchových vod, sanace kontaminovaných míst, omezování hluku a vibrací, ochrana biodiverzity a krajiny, ochrana proti záření, výzkum a vývoj. Podíl celkových investic na ochranu životního prostředí na HDP v ČR v letech 1993 až 2007 je uveden v tabulce:

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
% HDP	2,0	2,5	2,20	2,20	2,24	1,76	1,39
Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
% HDP	0,98	0,85	0,61	0,75	0,73	0,61	0,70

Zdroj: ČSÚ

Poznámka: Při interpretaci údajů v tabulce je nutno brát v potaz poměrně vysoký růst HDP v období 2000 až 2006.

Největší podíl celkových investic – cca 80 % – byl vynaložen v podpoložkách „ochrana klimatu a ovzduší“ a „nakládání s odpadními vodami“ s naprostou převahou investic do technologií první generace (koncových zařízení), která je v případě odpadních vod systémové povahy, v případě ovzduší se projevila zejména v období do roku 2000 (požadavek odprášit, odsířit a denitrifikovat do konce roku 2008 všechny elektrárny a velké teplárny). Příkladem významné investice do environmentální technologie druhé generace k ochraně ovzduší v období do roku 2000 je rozsáhlý program plynofikace měst a obcí.

Podpora vývoje a aplikace environmentálních technologií je předmětem zájmu České republiky i nadnárodních uskupení (Evropské unie, OECD). Vláda České republiky schválila svým usnesením č. 181 ze dne 22. 2. 2006 Program podpory environmentálních technologií v ČR, který byl připraven na základě doporučení Evropské komise členským státům připravit národní plány implementace Akčního plánu na podporu environmentálních technologií (ETAP). V roce 2008 bylo vládě předloženo Průběžné hodnocení Programu. Z hodnocení vyplývá, že způsoby podpory rozvoje a aplikace environmentálně příznivých technologií jsou značně různorodé a jejich realizace se daří v různé míře. Pro nadcházející období je doporučeno zaměřit úsilí do oblasti „energetického balíčku“ (úspory energie/energetická účinnost, lokální výroba energie a efektivní distribuce), „klimaticko-energetického

balíčku“ (snížení emisí skleníkových plynů a zvýšení podílu obnovitelných zdrojů), udržitelné dopravy (emisní limity, pneumatiky s nízkým valivým odporem), udržitelné spotřeby a výroby (Akční plán udržitelné spotřeby a výroby a udržitelné průmyslové politiky) a některých tematických strategií, např. Tematická strategie pro předcházení vzniku odpadů a jejich recyklaci, COM(2005)0666, Tematická strategie udržitelného využívání přírodních zdrojů COM(2005)0670).

V oblasti aplikace environmentálních technologií lze specifikovat tři hlavní problémy:

- Obtížná praktická definice environmentální technologie druhé generace (což může být problémem zejména v případě rozhodování o podpoře);
- V některých případech nedostatečná motivace k využívání plného potenciálu instalovaných environmentálních technologií (technologie, zejména první generace, jsou velmi často aplikovány tak, aby byl přesně splněn zákonný požadavek, i když technologie sama by mohla dosáhnout parametrů výrazně lepších);
- Nedostatečná / chybějící motivace k aplikaci environmentálních technologií v oblastech, kde nejsou právními předpisy stanoveny environmentální požadavky.

4.2 EKO-INOVACE

Jestliže v případě podpory environmentálních technologií Česká republika připravila a realizuje příslušné podpůrné aktivity, v případě podpory eko-inovací je teprve na začátku.

Problémy podpory eko-inovací existují v ČR jak na straně poptávky, tak na straně nabídky.

Z hlediska poptávky po eko-inovacích lze za největší problém považovat skutečnost, že veřejný sektor (vláda), jehož výdaje se na celkové konečné spotřebě podílí cca 30 %, nedostatečně poptává environmentálně příznivé výrobky a služby. Ještě výrazněji se to projevuje v případě spotřeby domácností, jejichž podíl na celkové konečné spotřebě činí téměř 70 %. Potenciální zájemci o realizaci eko-inovativních aktivit ani potenciální spotřebitelé / zákazníci nejsou dostatečně tržně motivováni.

Z hlediska nabídky eko-inovací lze na základě analytických šetření identifikovat následující hlavní bariéry (Integra et al., 2008):

- Státní podpora eko-inovací je nekoncepční, neefektivní a nekoordinovaná,
- Spolupráce mezi vědecko-výzkumnými pracovišti a privátní sférou je nedostatečná,
- Nedostatek rizikového kapitálu a ekonomických pobídek,
- Nedostatek lidských zdrojů v potřebných odbornostech a s potřebnou mírou flexibility.

Materiál Průběžné hodnocení Programu podpory environmentálních technologií v ČR specifikuje následující oblasti možné podpory eko-inovací: druhá generace biopaliv, hybridní automobily, CCS (zachycování a ukládání uhlíku), bioplasty, membránové technologie pro filtraci vody, využití solární energie pro klimatizaci, decentralizované nakládání s vodami, automatická separace druhotných surovin z odpadů, nové stavební hmoty, efektivní přenos tepla.

Prostor pro podporu eko-inovací je vytvořen v některých podpůrných programech, zejména v Operačním programu Životní prostředí či Operačním programu Podnikání a inovace.

4.3 SHRNUÍ

Z dosavadních zkušeností vyplývá, že prevence je vždy výhodnější než náprava již vzniklého problému. Podpora environmentálních technologií druhé generace povede k omezení vzniku emisí a dalších negativních vlivů na lidské zdraví a životní prostředí. Vzhledem k tomu, že v některých případech se nelze aplikaci environmentálních technologií první generace (koncových zařízení) vyhnout, je nutno věnovat při jejich dalším vývoji zvýšenou pozornost jejich vyšší účinnosti. Zvýšenou pozornost bude nutno věnovat také podpoře eko-inovací, které mohou přinést nové environmentální technologie první i druhé generace.

Ze systémového hlediska jsou prioritou Aktualizovaného programu:

- Podpora environmentálních technologií a eko-inovací na straně poptávky (vytvoření trhu, na nějž bude privátní sféra ve vlastním ekonomickém zájmu reagovat odpovídající nabídkou), a
- Podpora environmentálních technologií druhé generace a eko-inovací na straně nabídky (vytváření nabídky technicky schůdných a zároveň ekonomicky efektivních technologických postupů pro efektivní využívání přírodních zdrojů a prevenci a omezování vzniku znečištění a dalších negativních dopadů na lidské zdraví a složky životního prostředí).

Nabídka i poptávka po environmentálních technologiích může být velmi silně motivována co nejdůslednější aplikací principu integrované prevence (IPPC).

5 OBECNÉ A SPECIFICKÉ CÍLE

Obecným cílem Aktualizovaného národního programu ETAP v ČR (dále jen Aktualizovaného programu) je podpora synergií mezi ekonomickým rozvojem, sociální soudržností a ochranou životního prostředí zvýšením environmentální a ekonomické účinnosti stávajících environmentálních technologií a komerčním využitím eko-inovací (a tím posílení konkurenceschopnosti národní ekonomiky).

Specifickým cílem Aktualizovaného programu je zlepšit stav složek životního prostředí, snížit environmentální rizika pro lidské zdraví a ekosystémy a zefektivnit využívání přírodních zdrojů:

1. podporou využívání nových environmentálních technologií první a druhé generace,
2. podporou podnikání v oblasti eko-inovací.

Specifický cíl „Podpora využívání nových environmentálních technologií první a druhé generace“ bude řešen pomocí motivace poptávky po environmentálních technologiích (prioritní osa 1.A – viz dále specifikované prioritní osy Aktualizovaného programu) a vytvořením systému pro posuzování a verifikaci environmentálních technologií (prioritní osa 1.B).

Specifický cíl „Podpora podnikání v oblasti eko-inovací“ bude dosažen stimulací komerčního využití výzkumu a vývoje v oblasti eko-inovací (prioritní osa 2.A) a zvýšením dostupnosti kapitálu pro podnikatelské záměry v oblasti eko-inovací (prioritní osa 2.B).

Aktuálním krátkodobým cílem Aktualizovaného programu je přispět prostřednictvím podpory environmentálních technologií a eko-inovací ke zmírnění dopadů globální ekonomické recese⁴.

⁴ Podle aktuálních analýz (březen 2009) lze v UK během příštích osmi let očekávat vznik až 400 000 nových pracovních míst (tj. nárůst 45% oproti dnešnímu stavu) v oblasti životního prostředí – zejména ve spojení s obnovitelnými zdroji energie a nízkouhlíkatými technologiemi (viz studie společnosti Innovas, zadané Odborem obchodu, podnikání a reformy regulací UK <http://www.berr.gov.uk/whatwedo/sectors/lowcarbon/marketintelligence/page50106.html>).

6 VĚCNÉ A SEKTOROVÉ PRIORITY

6.1 VĚCNÉ (ENVIRONMENTÁLNÍ) PRIORITY

Z věcného hlediska jsou prioritou:

- Snížení emisí skleníkových plynů a snížení emisí látek znečišťujících ovzduší (s tím, že jsou upřednostňována taková opatření, která zároveň snižují oba druhy emisí ve smyslu přístupu „jedno opatření - dva efekty“, a dále opatření zaměřená specificky na hlavní polutanty – zejména znečišťující látky PM₁₀ a PM_{2,5}),

Zdůvodnění: I když Česká republika s vysokou rezervou dodrží svůj závazek v rámci Kjótského protokolu, patří její emise skleníkových plynů na obyvatele za rok, vzhledem ke struktuře primárních zdrojů s vysokým podílem pevných paliv, k nejvyšším jak v rámci Evropské unie tak v rámci OECD. Na významné části území České republiky nejsou dodržovány platné imisní limity pro některé znečišťující látky (zejména suspendované částice PM₁₀, částečně také oxid dusičitý) a je téměř jisté, že nebudou dodrženy některé imisní limity, které vstoupí v platnost v nadcházejících letech (troposférický ozón, suspendované částice PM_{2,5} a polycyklické aromatické uhlovodíky).

- Snížení množství produkovaných a vypouštěných odpadních vod,

Zdůvodnění: Významná část vodních toků je stále zařazena v nižších třídách kvality vod.

- Snížení množství produkovaných odpadů a jejich znovu-využití (zejména průmyslových a zemědělských).

Zdůvodnění: Míra materiálového a energetického využití odpadů je nevyhovující, významný podíl odpadů je ukládán na skládky.

Vedle uvedených priorit bude přiměřená pozornost věnována i ostatním složkám životního prostředí, faktorům působícím na životní prostředí a především snižování rizik pro ŽP a lidské zdraví.

6.2 SEKTOROVÉ PRIORITY

Z hlediska jednotlivých sektorů jsou prioritou:

- Energetika (s důrazem na energetickou účinnost na straně výroby i spotřeby a na obnovitelné a alternativní zdroje energie),

Zdůvodnění: Sektor energetiky je, vzhledem k nevyhovující skladbě primárních zdrojů s vysokým podílem pevných paliv (více než 40 % primárních zdrojů energie), největším zdrojem jak emisí skleníkových plynů, tak hlavních látek znečišťujících ovzduší (významným specifickým problémem je však i spalování tuhých fosilních paliv a odpadů v domácnostech), a navíc je i významným původcem tuhého odpadu. Energetická náročnost národního hospodářství je, i přes setrvalý pokles, stále vysoká.

- Doprava (s důrazem na snížení emisí skleníkových plynů a látek znečišťujících ovzduší a na snížení hlukové zátěže obyvatel),

Zdůvodnění: Doprava je již nyní významným zdrojem emisí skleníkových plynů i látek znečišťujících ovzduší (zejména suspendovaných částic a oxidů dusíku) a také zdrojem dalších rizik pro lidské zdraví a životní prostředí (hluková zátěž, havarijní úniky znečištění do vod). V nadcházejícím období je očekáván další nárůst dopravních výkonů zejména silniční dopravy a z toho plynoucí tlaky na životní prostředí.

- Zpracovatelský průmysl (s důrazem na ty segmenty, které spotřebovávají velké množství materiálů a energie a na přednostní využívání druhotných surovin).

Zdůvodnění: Podíl průmyslu na národním hospodářství České republiky je poměrně vysoký (více než 30 %), což vyvolává vysoké nároky na spotřebu energií a surovin a dopady na životní prostředí (emise, odpady).

Vedle stanovených priorit bude přiměřená pozornost věnována i ostatním sektorům (zejména zemědělství).

7 NÁSTROJE

Nástroje k podpoře environmentálních investic a eko-inovací lze obecně kategorizovat do následujících skupin: Normativní nástroje, ekonomické a tržní nástroje, organizační a institucionální nástroje, informační nástroje a dobrovolné nástroje.

7.1 NORMATIVNÍ (ADMINISTRATIVNÍ) NÁSTROJE

V oblasti normativních (administrativních) nástrojů jsou nejvýznamnějším impulsem k vývoji a aplikaci environmentálních technologií limitní hodnoty u zdrojů znečišťování (emisní limity, standardy, technické požadavky na provoz), stanovené „složkovými“ právními předpisy. Zprostředkovaně jsou významné také standardy kvality životního prostředí (emisní limity, požadavky na kvalitu vod).

Mimořádnou úlohu mezi normativními nástroji hraje princip integrované prevence, který umožňuje do značné míry nastavit individuální podmínky provozu zařízení tak, aby byly dopady na životní prostředí minimalizovány. Takový přístup může vést jak k instalaci nové environmentální technologie, tak i k zvýšení účinnosti technologie stávající.

7.2 EKONOMICKÉ NÁSTROJE

Ekonomické nástroje mohou být aplikovány jednak ve formě přímé a nepřímé, jednak ve formě pozitivní či negativní stimulace.

Přímá finanční podpora (pozitivní stimulace) se uplatní především ve veřejném sektoru formou usměrňování finančních toků tak, aby vedly jednak k širší instalaci environmentálních technologií v zařízeních spravovaných veřejným sektorem (centrální úroveň, kraji i obcemi), jednak k vyšší poptávce veřejného sektoru po environmentálně příznivých výrobcích a službách a po produktech eko-inovace. Významným stimulem je také příslušné „nasměrování“ státem financovaných programů výzkumu a vývoje a využití 7. Rámcového programu EU. Podpora z veřejných zdrojů může být konečně poskytována také občanům (např. dotace na změnu způsobu vytápění či na zateplení budov).

Zcela zásadním ekonomickým nástrojem jsou environmentálně šetrné veřejné zakázky, které mohou silně podpořit rozvoj a aplikace environmentálních technologií a vytvořit „trh s eko-inovacemi“, s tím, že při rozhodování by měl být zvažován celý životní cyklus (LCA) technologie, výrobku či služby.

Nepřímá ekonomická stimulace (pozitivní i negativní) směřuje zejména do soukromého sektoru, přičemž by obecně měla podporovat instalaci environmentálních technologií (zejména v oblastech, které nejsou upraveny nástroji normativními) a vyplnit prostor daný rozdílem mezi zákonnými požadavky a možnostmi environmentálních technologií. V praxi se může jednat o zrychlené odpisy environmentálních technologií, možnost vytvoření rezervy na budoucí environmentální investice, uplatnění snížené sazby DPH či odpuštění (části) poplatků za znečišťování životního prostředí. Např. využití snížené sazby DPH je však závislé na změně směrnice 2006/112/ES, která by jej umožnila.

Nástroje ekonomické stimulace se výrazně projevují v oblasti výroby elektrické energie z obnovitelných zdrojů, výrazně méně pak v oblasti výroby tepla z obnovitelných zdrojů.

Nepřímá podpora může být využita také pro zatraktivnění environmentálně příznivých výrobků a služeb pro občany.

7.3 ORGANIZAČNÍ A INSTITUCIONÁLNÍ NÁSTROJE

Vzhledem k tomu, že trvalým problémem rozvoje eko-inovací na straně nabídky je velmi nízká úroveň spolupráce soukromé sféry a veřejných organizací zabývajících se výzkumem a vývojem, je zcela nezbytné posílit a nebo vytvořit podpůrné nástroje. Jestliže na straně privátního sektoru lze aplikovat ekonomické nástroje (vyšší daňově uznatelné náklady na výzkum a vývoj), na straně organizací vědy a výzkumu je vhodné zohlednit žádoucí aktivity v hodnocení výkonnosti a návazně v přidělování institucionálních prostředků (bonusové body za spolupráci s privátním sektorem). Zásadní význam má také veřejná podpora zakládání a provozu vědeckých inkubátorů a technologických parků (jak na centrální, tak i na krajské či místní úrovni). Velmi důležitým administrativním nástrojem je konečně verifikace environmentálních technologií (která je základní podmínkou pro rozhodování o případné podpoře).

7.4 INFORMAČNÍ NÁSTROJE

Mezi informační nástroje lze zařadit jak povinnost opatřovat, zpracovávat a předávat informace o stavu životního prostředí a vlivech na něj působících (monitoring stavu životního prostředí, EIA, informace o environmentálních vlastnostech výrobků), tak i cílenou práci s informacemi (vzdělávání, výchova a osvěta).

V oblasti environmentálních technologií má velký význam proces posuzování vlivů na životní prostředí (EIA), v jehož rámci lze stanovit podmínky provozu zamýšleného zařízení. I když se jedná o nástroj „měkký“ (teoreticky lze stavbu realizovat i v případě negativního stanoviska), v praxi jsou doporučení vzešlá z procesu EIA prakticky vždy respektována.

Z hlediska podpory eko-inovací má zásadní význam oblast výchovy a osvěty (jak v sektoru veřejné správy, tak zejména vzhledem k celé populaci), protože takovým způsobem lze stimulovat poptávku po environmentálně příznivých výrobcích a službách a vytvořit trh s eko-inovacemi.

7.5 DOBROVOLNÉ NÁSTROJE

V oblasti dobrovolných nástrojů je zřejmě nejvýznamnější (informační / morální i ekonomická) podpora ekologicky šetrných výrobků a služeb, protože zvyšuje zájem výrobců o environmentální technologie a eko-inovace a stimuluje vznik a rozvoj „environmentálního“ trhu (výrobci své produkty pochopitelně propagují a tím podněcují poptávku). Velký význam zde má součinnost s environmentální výchovou a osvětou.

Mezi další významné dobrovolné nástroje patří dále systémy environmentálního řízení (EMAS, ISO 14000), čistší produkce, eko-design, posuzování životního cyklu (LCA) a dobrovolné dohody mezi privátním sektorem a veřejnou správou.

8 SOUBOR NAVRHOVANÝCH AKTIVIT A OPATŘENÍ

8.1. DOPORUČENÉ AKTIVITY PRO PRIORITNÍ OSU 1.A. MOTIVACE POPTÁVKY PO ENVIRONMENTÁLNÍCH TECHNOLOGIÍCH A ENVIRONMENTÁLNĚ ŠETRNÝCH VÝROBCÍCH A SLUŽBÁCH

- 1) Nastavit parametry poplatkového systému tak, aby podporovaly zvyšování účinnosti environmentálních technologií první generace (koncových zařízení) a zejména rozvoj environmentálních technologií druhé generace a stimulovat také poptávku po environmentálně šetrných výrobcích a službách

Opatření:

- Reforma systému poplatků za znečišťování životního prostředí (zejména ovzduší, voda, odpady)

Termín: III/2010

Zodpovídá: MŽP

Pozn.: Aplikace opatření může vést ke zmírnění dopadů globální ekonomické recese.

- 2) Zvýšit podíl nákupů environmentálně šetrných produktů (výrobků i služeb) při veřejných zakázkách

Opatření:

- Připravit analýzu současného stavu environmentálně šetrných veřejných zakázek v ČR, včetně zohlednění zkušeností s využíváním environmentálních kritérií v realizovaných i probíhajících Operačních programech, a vytipování příkladů dobré praxe (např. preference výrobků z recyklovaných materiálů a výrobků s eko-značkou)
- Na základě této studie připravit nová pravidla pro environmentálně šetrné veřejné zakázky v ČR, která budou v souladu se Sdělením EK pro environmentálně šetrné veřejné zakázky, ze dne 16. července 2008. Tato pravidla by měla definovat uplatňování environmentálních kritérií při zadávání veřejných zakázek ve vybraných produktových skupinách (Stavebnictví, Jídlo a cateringové služby, Doprava a dopravní služby, Energie, Kancelářské stroje a počítače, Oděvy, uniformy a jiný textil, Papír a tiskařské služby, Nábytek, Čistící výrobky a služby, Vybavení pro zdravotnický sektor – viz Sdělení Evropské komise COM 2008/400)
- Ustanovit povinnost respektování těchto pravidel centrálními orgány státní správy (varianta 1: usnesením vlády) nebo všemi veřejnými zadavateli (varianta 2: úprava legislativy) a vydat doprovodnou příručku dobré praxe.

Termín: VI/2010

Zodpovídá: MŽP

Spolupráce: ústřední a jiné orgány státní správy

3) Zvyšovat energetickou účinnost na straně výroby i spotřeby

Opatření:

- Aktualizace Státní energetické koncepce – gesce MPO
- Investice ve veřejném sektoru (centrální úroveň, kraje, obce) a ve společnostech se státní, krajskou či obecní majetkovou účastí – gesce MŽP
- Podpora v sektoru domácností formou dotací na zateplení – gesce MMR
- Podpora obcím při vytváření podmínek pro změnu vytápění – gesce MŽP
- Podpora ze Státního programu na podporu úspor energie a využití OZE – gesce MPO

Termín: průběžně

Zodpovídá: MPO, MŽP, MMR

Pozn.: Aplikace opatření může vést ke zmírnění dopadů globální ekonomické recese.

4) Podporovat využívání obnovitelných zdrojů energie v oblasti výroby tepla, elektrické energie a vytápění (zejména „nespalovacích“ zdrojů)

Opatření:

- Podpora výzkumu a vývoje v relevantních oblastech
- Aktualizace Státní energetické koncepce
- Přímá podpora v sektoru domácností formou dotací na změnu vytápění nebo tepelné izolace a regulační techniku
- Nepřímá podpora v podnikatelském sektoru formou nastavení parametrů poplatkového systému (viz Aktivita 1)
- Podpora opatření ve veřejném sektoru (centrální úroveň, kraje, obce) a ve společnostech se státní, krajskou či obecní majetkovou účastí
- Podpora obcím při vytváření podmínek pro změnu vytápění

Termín: průběžně

Zodpovídá: MPO (pro opatření realizovaná v rámci Aktualizace státní energetické koncepce), MŽP

Spolupráce: MMR

Pozn.: Aplikace opatření může vést ke zmírnění dopadů globální ekonomické recese.

5) Posílit environmentální kritéria v Operačních programech

Opatření:

- Důsledně vyhodnotit environmentální dopady NSRR a jednotlivých operačních programů (kromě programů OPLZZ, OPVK, OPPA) v rámci evaluační činnosti NOK a řídicích orgánů. V případě, že evaluace ukáže na nutnost posílit environmentální kritéria navrhnout možné úpravy pro posílení environmentálních kritérií
- Následně na základě závěrů evaluační činnosti NOK a řídicích orgánů případně modifikovat environmentální kritéria v Operačních programech (kromě programů OPLZZ, OPVK, OPPA) a příslušných prováděcích dokumentech

Termín: do konce roku 2010

Zodpovídá: Národní orgán pro koordinaci (při MMR) a řídicí orgány pro jednotlivé Operační programy

- 6) Podporovat vyšší využívání energetického contractingu v České republice v rámci Státního programu na podporu úspor energie a využití obnovitelných zdrojů energie

Termín: průběžně

Zodpovídá: MPO

Spolupráce: MŽP

- 7) Provozovat registr vybraných environmentálně škodlivých podpor v ČR

Termín: průběžně

Zodpovídá: MŽP

Spolupráce: CENIA

8.2. DOPORUČENÉ AKTIVITY PRO PRIORITNÍ OSU 1.B. VYTVOŘENÍ SYSTÉMU PRO POSUZOVÁNÍ A VERIFIKACI ENVIRONMENTÁLNÍCH TECHNOLOGIÍ

- 8) Vyvinout nástroje a zajistit odpovídající strukturu a odbornou a organizační kapacitu pro posuzování a verifikaci environmentálních technologií

Termín: XII/2010

Zodpovídá: MŽP

Spolupráce: CENIA, MPO

- 9) Připravit indikátory pro posuzování a verifikaci environmentálních technologií na základě jednotného evropského systému ověřování environmentálních technologií (Environmental Technology Verification) se zohledněním LCA

Termín: průběžně

Zodpovídá: MŽP

Spolupráce: CENIA

- 10) Podporovat opatření zaměřená na systém benchmarkingu u environmentálně relevantních (zejména energeticky a materiálově náročných) výrobků a technologií se zohledněním LCA. Akcentovat eko-inovace a environmentální technologie, na podporu opatření využít výzkumné programy

Termín: VI/2010

Zodpovídá: MŽP

Spolupráce: MPO

8.3. DOPORUČENÉ AKTIVITY PRO PRIORITNÍ OSU 2.A. PODPORA KOMERČNÍHO VYUŽITÍ VÝZKUMU V OBLASTI EKO-INOVAČÍ

- 11) V rámci realizace programů výzkumu MPO, MZe a MŠMT zdůraznit priority pro eko-inovace a environmentální technologie

Opatření:

- Podpora prostřednictvím výzkumných programů pro snižování emisí skleníkových plynů a snížení emisí látek znečišťujících ovzduší (s důrazem na integrovaná opatření), snižování množství vypouštěných odpadních vod, omezování znečištění a rizik pro ŽP a lidské zdraví plynoucích z kontaminovaných míst, snižování množství produkováných odpadů a jejich znovu-využití a náhrada nebezpečných chemických látek ve výrobcích a jiných produktech
- Podpora prostřednictvím výzkumných programů pro snižování energetické, materiálové a emisní zátěže v energetice, dopravě a zpracovatelském průmyslu

Termín: VI/2010

Zodpovídá: MPO (resp. Technologická agentura – po svém vzniku), MZe, MŠMT

Spolupráce: MŽP

- 12) V systému podpory VaV obecně a zejména v oblasti eko-inovací posílit důraz na spolupráci s podnikatelskými subjekty

Opatření:

- Preferovat projekty VaV s partnery z podnikatelského sektoru, zejména z malých a středních podniků
- V institucionálním financování výzkumu a vývoje zvýhodnit spolupráci s podnikatelskými subjekty (bonusové body)
- Cílené informování podnikatelského sektoru o výsledcích VaV prostřednictvím národních průmyslových svazů, Obchodní komory, pomocí prezentací na veletrzích, apod.
- Expertní přezkoumání⁵ výsledků projektů VaV provádět s účastí odborníků z podnikatelského sektoru

Termín: průběžně

Zodpovídá: MŠMT (od 2010 Technologická agentura)

Spolupráce: MŽP, MPO, MD, MZe

Pozn.: Aplikace opatření může vést ke zmírnění dopadů globální ekonomické recese.

⁵ ve smyslu tzv. „peer review“

- 13) Podpořit spolupráci mezi výzkumnými organizacemi a podnikatelskými subjekty v oblasti eko-inovací

Opatření:

- Studijní pobyty, stáže
- Výkonnostní a podniková stipendia, absolventská místa
- Podpora vzniku společných pracovišť výzkumných organizací a podnikatelských subjektů

Termín: průběžně

Zodpovídá: MŠMT

Spolupráce: MŽP, MD, MZe, MPO

Pozn.: Aplikace opatření může vést ke zmírnění dopadů globální ekonomické recese.

8.4. DOPORUČENÉ AKTIVITY PRO PRIORITNÍ OSU 2.B. ZVÝŠENÍ DOSTUPNOSTI KAPITÁLU PRO PODNIKATELSKÉ ZÁMĚRY V OBLASTI EKO-INOVAČÍ

- 14) Vytvořit systém podpory pro financování prvních (referenčních) realizací eko-inovativních technologií (s využitím technologických parků)

Opatření:

- Podpora podnikatelských inkubátorů a technologických center, která poskytují komplexní podporu eko-inovačním projektům, a nikoliv pouze technické zázemí

Termín: XII/2010

Zodpovídá: MŠMT

Spolupráce: MŽP, MPO

Pozn.: Aplikace opatření může vést ke zmírnění dopadů globální ekonomické recese.

- 15) Podpora rizikového podnikání malých a středních firem v oblasti eko-inovací

Opatření:

- Podporovat opatření ke zvýšení dostupnosti kapitálu pro eko-inovativní projekty malých a středních firem
- Provést komplexní analýzu možností podpory rizikového financování a úvěrování – inovativních projektů malých a středních firem. Tato studie by měla posoudit adekvátnost stávajících podpůrných mechanismů (např. podpora v rámci Operačních programů či ČMZRB) a zvážit potřebu jejich případného doplnění o další mechanismy.

Termín: XII/2010

Zodpovídá: MŽP

Spolupráce: MF, MPO

Pozn.: Aplikace opatření může vést ke zmírnění dopadů globální ekonomické recese.

- 16)** Podporovat vznik zájmového uskupení (klastru) reprezentujícího sektor environmentálních technologií a eko-inovací

Termín: VI/2010

Zodpovídá: MŽP

Spolupráce: všechny resorty

- 17)** Vytvoření veřejně dostupného registru o VaV projektech v oblasti eko-inovací

Opatření:

- Zpracovat on-line databázi stávajících výzkumných programů v ČR, které mají potenciál přinést eko-inovace. Tato databáze může sloužit i do budoucna a může být použita pro podporu připravovaných projektů - viz např. 7FP, apod.

Termín: XII/2009

Zodpovídá: MŽP

Spolupráce: všechny resorty

9 ZDROJE FINANCOVÁNÍ A JEJICH MOŽNOSTI VYUŽITÍ PRO PODPORU ENVIRONMENTÁLNÍCH TECHNOLOGIÍ

Možné zdroje financování environmentálních technologií i eko-inovací jsou v zásadě buď veřejné (tuzemské a mezinárodní) nebo privátní.

Veřejné prostředky se uplatní v oblasti přímé podpory výzkumu a vývoje v oboru environmentálních technologií a eko-inovací, při kofinancování podpůrných programů Evropské unie a případně formou přímých dotací veřejným organizacím či občanům. Nejvýznamnější dopad veřejných prostředků lze však očekávat v případě, že se úspěšně rozšíří koncept environmentálně šetrných veřejných zakázek.

Samostatnou kategorií je oblast nakládání s městskými odpadními vodami, kdy jsou investice jak do čistíren odpadních vod (environmentální technologie první generace), tak do související infrastruktury financovány převážně z veřejných prostředků.

Veřejné prostředky mohou pocházet ze státního rozpočtu, státních fondů a územních rozpočtů (kraje a velká města). Vzhledem k zastřešujícímu charakteru tohoto materiálu zde nejsou uváděny konkrétní návrhy, realizace opatření navržených v předchozí kapitole 8 se předpokládá v rámci schváleného státního rozpočtu a při respektování střednědobých výdajových rámců.

V případě mezinárodních zdrojů hraje významnou roli zejména Operační program Podnikání a inovace, prostor pro podporu environmentálních technologií a eko-inovací lze v různé míře nalézt i v některých dalších operačních programech.

Významným doplňkovým zdrojem financování environmentálních investic mohou být také prostředky, uspořené některými podniky při odkladu povinnosti získat veškeré povolenky na emise oxidu uhličitého v aukcích.

Privátní prostředky se nejvýznamněji uplatňují v oblasti aplikace environmentálních technologií tak, aby bylo dosaženo právními předpisy stanovených limitů a dalších požadavků. Motivace k mobilizaci dalších prostředků ze soukromých zdrojů není dosud dostatečná. Z toho logicky vyplývá zásadní význam podpory eko-inovací na straně poptávky, která bude nejlépe vyjádřena prostřednictvím co nejširšího uplatnění konceptu environmentálně šetrných veřejných zakázek (z logiky tržního hospodářství vyplývá, že existuje-li na trhu poptávka, objeví se automaticky také nabídka).

Výše zmíněné veřejné a privátní zdroje financování by měly přispět k intenzivnějšímu využívání environmentálních technologií. Cílem programu na podporu environmentálních technologií je snaha o koordinaci a odpovídající zaměření všech podpor v oblasti eko-inovací a environmentálních technologií.

10 MONITORING PLNĚNÍ AKTUALIZOVANÉHO PROGRAMU (INDIKÁTORY) A MECHANISMUS JEHO AKTUALIZACE

10.1 SYSTÉM MONITORINGU

K monitoringu plnění Aktualizovaného programu bude každoročně připravována a vládě pro informaci předkládána situační zpráva (vždy do 30.6. následujícího roku). Komplexní aktualizace Programu proběhne vždy jedenkrát za čtyři roky.

Monitoring Aktualizovaného programu sestává ze dvou částí:

1. Sledování stanovených cílů

Pro sledování dosahování stanovených cílů Aktualizovaného programu budou využity následující indikátory:

- Celkové investice k ochraně životního prostředí (mld Kč/ rok, podíl na HDP),
- Investice v položce „ochrana ovzduší a klimatu“ (mld Kč/rok),
- Investice v položce „nakládání s odpadními vodami“ (mld Kč/rok),
- Investice v položce „nakládání s odpady“ (mld Kč/rok),
- Počet výrobků „s eko-značkou“ (počet),
- Počet patentů v oblasti environmentálních technologií (počet),
- Počet a základní parametry vědeckých inkubátorů a technologických parků, aktivních v oblasti ochrany životního prostředí,
- Počet a celkový finanční objem výzkumných projektů v oblasti environmentálních technologií a eko-inovací, podpořených z centrálních zdrojů (počet, mld Kč), případně v podrobnějším členění,
- Počet a finanční objem projektů v oblasti výzkumu a vývoje, realizovaných ve spolupráci veřejných výzkumných institucí a soukromého sektoru.
- Celkové veřejné výdaje na nákup environmentálně šetrných výrobků a služeb,
- Celkové výdaje privátního sektoru na výzkum a vývoj v oblasti environmentálních technologií a eko-inovací.

2. Sledování plnění navržených opatření

Vzhledem k obecné povaze programu bude monitoring zaměřen zejména na plnění navržených opatření (viz bod 10.2). Situační zpráva (viz výše) zhodnotí stupeň realizace programu, stručně popíše hlavní aspekty realizace každého opatření programu a podá předběžný návrh na případné úpravy jednotlivých opatření. Toto hodnocení bude sloužit pro posouzení míry realizace programu, jehož strategie byla vytyčena jednotlivými prioritními osami (viz bod 10.3). V rámci tohoto hodnocení může být podán návrh na případné operativní změny prioritních os programu jejich reformulací a/nebo doplněním, odstraněním či změnami.

10.2 HODNOCENÍ PLNĚNÍ OPATŘENÍ AKTUALIZOVANÉHO PROGRAMU

Opatření	Termín	Zodpovídá	Hodnocení plnění opatření ⁶	Stručné vysvětlení hodnocení	Návrh na případné úpravy opatření
1.A.1. Nastavit parametry poplatkového systému tak, aby podporovaly zvyšování účinnosti environmentálních technologií první generace (koncových zařízení) a zejména rozvoj environmentálních technologií druhé generace a stimulovat také poptávku po environmentálně šetrných výrobcích a službách	III/2010	MŽP			
1.A.2. Zvýšit podíl nákupů environmentálně šetrných produktů (výrobků i služeb) při veřejných zakázkách	VI/2010	MŽP			
1.A.3. Zvyšovat energetickou účinnost na straně výroby i spotřeby	průběžně	MPO, MŽP, MMR			
1.A.4. Podporovat využívání obnovitelných zdrojů energie v oblasti výroby tepla, elektrické energie a vytápění (zejména „nespalovacích“ zdrojů)	průběžně	MŽP, MPO			
1.A.5. Posílit environmentální kritéria v Operačních programech	XII/2010	MMR a ŘO OP			
1.A.6. Podporovat vyšší využívání energetického contractingu v České republice v rámci Státního programu na podporu úspor energie a využití obnovitelných zdrojů energie	průběžně	MPO			
1.A.7. Provozovat registr vybraných environmentálně škodlivých podpor v ČR	průběžně	MŽP			
1.B.1. Vyvinout nástroje a zajistit odpovídající strukturu a odbornou a organizační kapacitu pro posuzování a verifikaci environmentálních technologií	XII/2010	MŽP			

⁶ Stupnice hodnocení: 1: zcela splněno, 2: splněno z velké části, 3: pouze částečně splněno, 4: nesplněno

Opatření	Termín	Zodpovídá	Hodnocení plnění opatření ⁶	Stručné vysvětlení hodnocení	Návrh na případné úpravy opatření
1.B.2. Připravit indikátory pro posuzování a verifikaci environmentálních technologií na základě jednotného evropského systému ověřování environmentálních technologií (Environmental Technology Verification) se zohledněním LCA	průběžně	MŽP			
1.B.3. Podporovat opatření zaměřená na systém benchmarkingu u environmentálně relevantních (zejména energeticky a materiálově náročných) výrobků a technologií se zohledněním LCA	VI/2010	MŽP			
2.A.1. V rámci realizace programů výzkumu MPO, MZe, MŠMT zdůraznit priority pro eko-inovace a environmentální technologie	VI/2010	MPO, MZe, MŠMT			
2.A.2. V systému podpory VaV obecně a zejména v oblasti eko-inovací posílit důraz na spolupráci s podnikatelskými subjekty	průběžně	MŠMT			
2.A.3. Podpořit spolupráci mezi výzkumnými organizacemi a podnikatelskými subjekty v oblasti eko-inovací	průběžně	MŠMT			
2.B.1. Vytvořit systém podpory pro financování prvních (referenčních) realizací eko-inovativních technologií	XII/2010	MŠMT			
2.B.2. Podpora rizikového podnikání malých a středních firem v oblasti eko-inovací	XII/2010	MŽP			
2.B.3. Podporovat vznik zájmového uskupení (klastru) reprezentujícího sektor environmentálních technologií a eko-inovací	VI/2010	MŽP			
2.B.4. Vytvoření veřejně dostupného registru o VaV projektech v oblasti eko-inovací	XII/2009	MŽP			

10.3 POSOUZENÍ MÍRY REALIZACE PROGRAMU (TAK JAK BYL VYTYČEN JEHO JEDNOTLIVÝMI PRIORITYNÍMI OSAMI)

Hodnocení prioritní osy 1.A. Motivace poptávky po environmentálních technologiích a environmentálně šetrných výrobcích a službách

Průměrné hodnocení plnění opatření 1.A.1-1.A.8:

Návrh na případné změny prioritní osy (reformulace prioritní osy a/nebo doplnění, odstranění či změny jednotlivých opatření):

Hodnocení prioritní osy 1.B. Vytvoření systému pro posuzování a verifikaci environmentálních technologií

Průměrné hodnocení plnění opatření 1.B.1-1.B.3:

Návrh na případné změny prioritní osy (reformulace prioritní osy a/nebo doplnění, odstranění či změny jednotlivých opatření):

Hodnocení prioritní osy 2.A. Podpora komerčního využití výzkumu v oblasti eko-inovací

Průměrné hodnocení plnění opatření 2.A.1-2.A.3:

Návrh na případné změny prioritní osy (reformulace prioritní osy a/nebo doplnění, odstranění či změny jednotlivých opatření):

Hodnocení prioritní osy 2.B. Zvýšení dostupnosti kapitálu pro podnikatelské záměry v oblasti eko-inovací

Průměrné hodnocení plnění opatření 2.B.1-2.B.4:

Návrh na případné změny prioritní osy (reformulace prioritní osy a/nebo doplnění, odstranění či změny jednotlivých opatření):